

POMOČ BREZPOSELNIH: MEZOE SE NAJ ZNIŽAJO!

Odslek brezposelnih konference priporoča, da se znižajo mezde in podaljša delovni čas.

ZARADI LEPŠEGA PRIPOROČA TUDI ZNIŽANJE OEN.

Washington, D. C. — Odslek tovarnarjev v konferenci o brezposelnosti priporoča v svojem poročilu, da se znižajo delavske mezde in tržne cene kot pomoč za omejitve brezposelnosti. Poročilo bo predloženo konferenci v torko, ko se vrši tretja splošna seja.

Odslek poroča, da je prišel do prepričanja, da je "izravnanje mezde in cen potrebno, predno je mogoče oživiti trgovino in predno bodo industrije zopet obratovala s polno paro."

Odslek poroča dalje, da je za omejitve brezposelnosti nujno potrebno tudi to, da kongres hitro sprejme predlog za vladno financiranje železnice in da se odpravi vladni železniški delavski odbor. Nadalje je treba po mnenju tega odsleda razveljaviti Adamsonov zakon za osemurni delavnik.

Take so "najnujnejše potrebe", ki jih priporočajo reševalci problema brezposelnosti v Washingtonu.

Jugoslavija mobilizira!

Trije letniki poklicani pod orožje.

Pariz, 10. okt. — Italija je razglasila protektorat nad Albanijo. Tako nato je Pašić v Beogradu odredil mobilizacijo letnikov 1918-1919-1920 za obrambo jugoslovanske meje pred agresivnostjo Albanije.

Dunaj, 10. okt. — Časopisi so prinesli poziv na vse jugoslovanske državljane vojaške starosti, da se nemudoma zgledajo pri konzulih. To mogoče pomeni novo mobilizacijo v Jugoslaviji.

RUSIJA IŠČE DELAVCE V AMERIKI.

Sporazum glede živčnih nakaznic podpisan.

Riga, 10. okt. — Ruski sovetški komisar za delo je poslal agente v inozemstvo za nabiranje delavcev, ki hočejo iti v Rusijo. Največ agentov pojde v Ameriko.

Sovjetska vlada je otvorila v Moskvi državno banko s kapitalom 70 milijonov zlatih rubljev za financiranje javnih industrij.

Druga vest iz Moskve se glasi, da je centralni izvrševalni odbor sprejel novo tečko v pogodbi z Ameriko pomožno administracijo, ki določa, da posamezniki v Ameriki lahko pošljejo svojim sorodnikom ali prijateljem v Rusijo nakaznice v vrednosti deset dolarjev, za katero se lahko dobe živila od ameriške administracije.

DELAVSKA FARMARSKA STRANKA V VOLILNEM BOJU V MARYLANDU.

Washington, D. C. — Marylandska legislatura ne dovoli, da bi bila beseda. Zaradi tega je delavsko na glasovnici označila več farmarska stranka spremeni svojo ime v tej državi v ljudsko stranko.

POLJSKA, FRANCOŠKA VALZKA, NA PRAGU FINANČNE KATASTROFE.

Berlin, 10. okt. — "Journal de Bologne" je objavil vest iz Varšave, da je bankrot Poljske neizogiben in vlada bo izročena kontroli Angležev, Francozov ali Američanov. Poljska vlada ima deficit 178 milijard mark. Poljska marka se urno bliža ruskemu rublju; zdaj jih je 12,000 za ameriški dolar.

KENYON PREDLAGA ZASEŽBO RUDNIKOV.

Senator, ki je vodil preiskavo v West Virginiji, je predložil načrt za vladno obratovanje rovin.

VODITELJI RUDARJEV V BELI HIŠI.

Washington, D. C. — Senator Kenyon iz Iowe, ki je vodil preiskavo v stavkovnem okolju v West Virginiji, je v soboto predložil v senatu načrt za zasežbo premogovnikov in njih obratovanje ter prodajanje premoga pod nadzorstvom predsednika Združenih držav.

Obeurjen je Kenyon predložil separatno predlogo, ki določa kazen za operatorje zaradi visokih cen in ki narekuje, koliko smejo lastniki rudnikov in trgovci s premogom imeti profita.

Kenyonov načrt se glasi, da sme zvezna trgovinska komisija vsak čas proglasiti splošno izjemo gorivno stanje in predsednik ima tedaj pravico določiti cene premoga, zaslužke rudnikov in jih nadzorovati, transportirati in prodajati premog ter določiti mezde rudarjem. Maksimalni dohodek operatorjev ne sme presegati 50 centov od tone in 40 centov si smejo vzeti trgovci.

Washington, D. C. — Vlada je storila prvi korak v soboto, da premog ter določiti mezde rudarjev na poljih mehkega premoga prihodnjega spomladi, ko poteče pogodba med rudarji in družbami. V Beli hiši se je vršila konferenca med predsednikom Hardingom, Hooverjem in Davisom na eni strani in J. L. Lewisom ter nekaterimi drugimi odborniki rudarske unije na drugi strani, ki je pa bila brez uspeha.

Rudarski odborniki so bili sprejeti v Beli hiši opoldne in Harding jih je povabil h kosilu. Pozneje so razpravljali o možnosti razsodišča v vseh sporih zadevah med rudarji in lastniki rudnikov. Hoover je po konferenci izjavil sledeče: "Z ozirom na položaj, v katerem se nahajajo odborniki rudarjev vsled zaključkov zadnje konvencije v Indianapolisu, da se odloži vsako razpravljanje o novi medzini pogodbi do izredni konvenciji v prihodnjem februarju, je bilo nemogoče doseči kak sporazum."

POŠTNI ROP V DETROITU.

Detroit, Mich. — Predzorni banditje so zastavili z avtomobilom pot kanadskemu vladnemu poštomu vozu in odnesli šest in dvajset poštnih vreč. V tri in dvajsetih vrečah je registrirana pošta in nekateri sodijo, da so banditje ugrabili dve sto tisoč dolarjev.

Vsa pota, ki vodijo proti Toledu, so zastražena v nadi, da primajo zlikovce.

STAVKA RAZVOZNIKOV MLEKA VISI NA NITI.

DELODAJALCI SE NOČEJO POGAJATI.

Ampak najbrž jim ponudijo pri ganjalni sistem za povečanje njih zaslužka.

New York, N. Y. — Deset tisoč razvoznikov mleka bo zastavkalo, ako podjetniška organizacija kar na kratko odkloni njih zahteve. Razvozniki zahtevajo povišanje mezde za pet dolarjev na teden, štirinajst dni počitnice vsako leto s polno mezdo in izravnavo delavni ur. Po izjavi I. Elkin Nathansa, tajnika podjetniške organizacije, bo podjetniška organizacija odklonila zahteve razvoznikov.

Nathans pravi, da podjetniki ponudijo načrt razvoznikom, da si lahko s pomnoženim prodajo mleka povečajo svoje dohodke. Kako naj razvozniki povečajo prodajo mleka in svoje dohodke, ko vendar zgodaj jutraj razvažajo mleko, ko še vse spi, tega Nathans kot zastopnik podjetnikov ni povedal.

Ce pride do stavke, jo bo zopet zakrivila trma podjetnikov, ki odklanjajo vsako pogajanje s razvozniki. Podjetniki računajo z dejstvom, da bodo imeli velike dohodke na svoji strani, ako pride do stavke. Ti dnevniki bodo prinašali slike detet in pod njimi pisali, da trpe na pomanjkanju mleka. Kričali bodo, da ni nihče drugi kriv, da deteta na pomanjkanju mleka kot stavkonjoči razvozniki. Previdno bodo zamoledali, da so stavke provocirali podjetniki s svojo trgovlavo, da tako nahušajo javnost na štrajkujoče delavce.

Vpričo takepropagande ne bodo razvozniki držali križem rok. Pojasnili bodo v New Yorku Callu, socialističnem dnevniku, če deteta trpe na pomanjkanju mleka, da krivda zadene trgovlavo podjetnikov in ne štrajkujočih delavcev. Sklepi bodo ljudske shode, da poduče javnost, kje je treba iskati prave krivice in povzročitelje stavke. Tudi letaki bodo pomagali, da javnost izve resnice o pravih povzročiteljih stavke. Moč kapitalističnega časopisa je res velika, ampak tudi delavstvo ima v New Yorku mogočno orožje v socialističnem dnevniku, da pobija kapitalistične laži v časopisu.

Podjetniki so mogoče zdaj prepričani, da zmagojo v tem boju. Če pride res do stavke, tedaj se podjetniki mogoče prepričajo, da so le varali sami sebe, ko so preveč zaupali v svojo moč. Saj to bi ne bili prvi podjetniki, ki so prišli do takega spoznanja, pa tudi zadnji ne bodo.

PREDSEDNIK MORNARSKÉ UNIJE SE PRIPRAVILA ZA ZADNJI STREL.

Washington, D. C. — Andrew Furuseth, predsednik Mednarodne mornarske unije v Ameriki, se je vrnil s pacifičnega obrežja, kjer je imel več debat z zagovorniki industrijalnega unionizma in I. W. W. o taktiki, ki naj jo zavzame mornarska unija na pacifičnem obrežju. On poroča, da mornarska unija zdaj stoji na trdnih nogah in da so zagovorniki nove taktike izgubili na pristakihi.

Zdaj hoče oddati zadnji strel v tej zadevi. Paralelno hoče priobčiti pravila Mednarodne mornarske unije in Mornarske divizije I. W. W., da dokaže, da je v mornarski uniji demokracija, v I. W. W. pa birokracija.

SERIF JE POGNAL MASKIRANČE V BEG.

Durant, Okla. — Šerif Taylor je naletel na devet kuklukošev v beli maskaradni obleki, ko so se zbirali na nekem pašniku. Izmenjanjih je bilo več strelav, končno so pa kuklukošev prišli brusiti pete.

DELAVSKI VODITELJ O BREZPOSELNIHSTNEM POLOŽAJU V ANGLIJI.

London, 9. okt. — Ben Tillet, tajnik organizacije delavcev na pomolih in delaski poslanec v parlamentu, je dejal te dni: "Pred nami je bankrot. Prihajajoča zima bo velika preizkušnja za delavski razred. Vse vlade so v stanju panike in propasti. Od vlade je odvisno, dali se katastrofa omeji samo na Anglijo ali zavzame ves imperij. Toda naj bo kaos v industrijah še tako velik, delavstvo mora biti pripravljeno."

PREISKAVA O KEMIČNEM MONOPOLU.

IZROČENA JE SENATORJEM CUMMINSU, STERLINGU IN WALSHU.

"Kemični ustanovi" so bili prodani patenti, ki niso baje s kemikalijami v nobeni svesi

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Senatorji Cummins, Sterling in Walsh iz Montane tvorijo pododsek justičnega odsleda, ki ima nalogo preiskati obtožbo, da se snuje v Združenih državah velik kemični monopol.

To preiskavo žel skupina, ki je naskočila DuPontov trust za harvila in njegove podružnice. Od preiskave se pričakuje, da poseže v zgodovino prodaje nemških patentov, vrednih več milijonov dolarjev in zasvoženih po varuhu tujezemske lastnine. Prodani so bili za dve sto petdeset tisoč dolarjev. Izvedeti žele, zakaj so bili ti patenti prodani skoraj zastoj korporaciji, kateri zdaj načeljuje Garvin, kompanjski ravnatelj Mitchell Palmerja, ki je po posredovanju Palmerja bil imenovan naslednikom v uradu varuha. Izvedeti bodo skušali, zakaj je bilo tej "Kemični ustanovi" prodanih veliko patentov, ki nimajo nič opraviti s kemikalijami kot na pr. patenti na letalih ali pa britvenih klmah.

Kako predrzni so DuPonti, govori dejstvo, da so nekoč v sobi zborniškega poslopja priredili razstavo kemičnih produktov in da je Niek Longworth, republikanski podvoditelj, v zbornici naznanil, da je razstava odprta. Člani zbornice, ki so obiskali razstavo, so pronašli, da načeljuje razstavi neki Moore, ki je bil svoječasn ravnatelj publicistične vojnega trgovskega odbora in da tam nastopa kot predavatelj, priporočajoč embargo za harvila, kar pomeni, da se milijoni DuPontovih zopet pomnože.

Naznanilo po Longworthu, da je razstava odprta, predavanje bivšega vladnega uslužbenca in vporaba sobe v vladnem poslopju, od katere ni treba plačati najemnine, je mogoče marsikateremu kongresniku z dežele odprlo oči, da je spoznal, kakšno razmerje postoji med DuPontovimi in republikansko administracijo.

16 TEDNOV JE ŽIVEL Z 15 DOLARJI.

Chicago, Ill. — Rudar John Terlion je prišel pred enim letom iz Montane. Pred šestnajst tedni je izgubil delo. Imel je samo \$18. Ob tej vsoti je živel do zadnjega petka. Njegova hrana je bila sprva tri skodelice kave na dan s majhnim prigrizkom, pozneje se je pa skrečla na dve skodelici in končno samo na eno. Toda Terlion je bil preponosen, da bi beračil. V petek se je zgrudil na State ulici. Odpeljali so ga v javno bolnišnico.

VREME.

Chicago in okolica: V torko jasno in hladno. Severozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 65, najnižja 45. Solnce izide ob 6:57, zaide ob 6:17.

GLASOVNICE O STAVKI SO ŽE V TISKU.

GRE SE ZA PENNSYLVANSKO ŽELEZNIŠKO DRUŽBO.

Ta družba nalašč izliva železniške delavce in železniški delavski odbor.

Washington, D. C. — (Feder. Press. Laurence Todd.) — V sredo so je pričelo tiskati pet in štiri-deset tisoč stavkovnih glasovnic s vprašanji: Ali naj delavec v delavnicah pennsylvanskega sistema prenehajo s delom da se izvede odklop železniškega delavskega odbora Združenih držav, po katerem mora kompanija se sestati na konferenci z zastopniki uni?

Wm. M. Johnston, predsednik Mednarodnega društva strojnikov, ki se je ravnokar vrnil s zborovanja eksekutiv šestnajst železniških delavskih organizacij v Chicagu, je podal to izjavo. Dejal je, da bodo delavci v železniških delavnicah težko podvzeli akcijo po rezultatu tega glasovanja pred prvim novembrom, medtem bodo pa pripravljene prenehati s delom, če se bratovščine prometnih uslužbenecv izrečejo za stavko na vseh železniških progah.

"Če je pennsylvanski železniški družbi dovoljeno izliti železniški delavski odbor, tedaj je po odboru," je rekel Johnston. "V tem slučaju moramo varovati svoje interese po najboljši poti. Imamo kopije pism, ki jih pennsylvanska družba pošilja na učilišča, pozivljajoča "mlade patrijotične ljudi", da primejo za delo v silki. Pripravljajo se za boj. Ako neki ljudje glasujejo za stavko, tedaj pride do akcije ne glede na podporo od bratovščin v vlakospremnih službi. Ako pa one podvzamejo akcijo, preden bo to glasovanje končano, smejo zavzeti po prejšnji objavi, da zastavkamo solidarno z njimi." Drugi odborniki železniških organizacij, ki so študirali možnost "divjih stavk", ki mogoče nastanejo, da protestirajo proti protinajski taktiki, ki se je ugnjezdila pri nekaterih železniških družbah v zadnjih mesecih, menijo, da bo večje število ogibališnih čuvajev in vlakospremnega osebja zastavkalo z delavci. Posledica tega bo konfuzija. Pennsylvanski, baltimorski in ohijjski, eriejski in drugi veliki železniški sistemi na vzhodu so izvršili že več provokacij, da izločijo neavtorizirane stavke.

Daniel Willard, ravnatelj Baltimore & Ohio železniške družbe, katerega njegov časnikarski agent slika kot ljubljene svojih uslužbenecv, je nedavno izdal odredbo, da mora vsak uslužbenec, ki prejema mezdlo, delati vsaki dan osem ur ali pa pustiti delo. Divizijski superintendent in predelavci olmačijo njegovo odredbo tako, kot se zdi, da se Willardu dopade. Odpustili so stare uslužbence, ki so bili poškodovani na delu ali so pa na drug način izgubili svojo telesno moč, ker so bili mnogo let v službi korporacije. Odpustili so ljudi, ki bi jih morali poslati v pokoj. Premestili so izučene delavce, ako so bili odborniki unije, k težkemu delu za neizučene delavce. Delavce, kateremu je bila odrezana noga pri ledju in je delal pri strojniaku, je bil premeščen k drugemu delu, da je moral nositi težke železne čine, ki so tehtale po šest sto funtov in sta jih vzdigovala po dva delavca. Ko se je to zgodilo, je bil delavec tajnik delavške federacije svoje divizije. Ob tem času je Willard priobčil članek v magazinu, v katerem je pripovedoval, kako ženerozno skrbi Baltimore & Ohio železniška družba za svoje stare uslužbence. Ogorčenje je sproti takemu ravnanju s posameznimi strokovno organizirani delavci pa pihla v plamenček pod železniškim položajem na vzhodu.

Čeprav so argumenti tukaj, da se naj stavka odloži, ki sline na (Dalje na 3. strani).

POLOVICA SVETA SE VALJA V KRUHU, DRUGA POVO. VICA STRADA.

London, 9. okt. — Dr. Fritjof Nansen, predsednik mednarodnega pomožnega odbora za Rusijo, je dejal v intervjuju s poročevalcem Daily Herald: "V Argentini se sežigajo pšenice v pečeh, v Združenih državah je toliko žita, da ne vedo kam z njim, dočim ima Kanada dve milijardi bušljev koruze, katere ne more prodati — medtem pa milijoni Rusov umirajo gladi."

ZAKAJ SE ALEKSANDER BRANI ITI V BELGRAD?

Zdaj je prišel ponj stari Pašić, da naj hitro "osdravi" in gre domov, kjer ga čaka krona.

GOVORICE O TAJNI BOLEZNI ZOPET SUME V PARIZU.

Pariz, 9. okt. — Zakaj se srbski kralj Aleksander tako trdovratno drži v Parizu kakor da se je prilepil tu? Zakaj ne gre v Belgrad, kjer ga čaka kronanje, ki bi se moralo po novi ustavi še izvršiti? Ali je res tako bolan, da ne more iti domov — ali pa se le dela bolnega in noče iti?

Tako se vprašuje Pariz te dni. Pariz ima sicer veliko drugih skrbi, ki so važnejše kot je osebnost nekega Karađorđevića, ampak Aleksandrova afera je postala že tako zagonetna in atraktivna, da je postal Pariz skrajno radoveden.

Ko je srbski kralj Peter umrl, je njegov drugi sin Aleksander podedoval prestol, kateremu se je moral prvi sin Jurij odpovedati že pred dolgo leti. Drugi dan po Petrovi smrti se je izvedelo, da da Aleksander leži bolan v pariškem hotelu Continental. Peter je bil pokopan in Aleksander je bil proklamiran kraljem v Beogradu, toda Aleksander je ležal dalje v Continentalu. Zdravniki so poročali, da ima vnetje slepiča.

Prišli so dvorni zdravniki iz Beograda, toda napovedana operacija se ni izvršila. Zakaj ne? Pojavila se je novica, da Aleksander ni bolan na slepiču pač pa na neki drugi bolezni, ki se drži v tajnosti. Čez par dni je bil Aleksander preseljen iz Continentala v vilo v Versaillesu in nekaj dni potem so prenehali buletini njegovih zdravnikov. Tekli so tedni. Od časa do časa so poročali pariški listi na kratko, da se Aleksander obrača na bolje, da se lahko sprehaja po versalskih vrtovih in vozi v avtomobilu in da se v kratkem povrne v Belgrad. Toda Aleksander je ostal v Parizu.

Zdaj pačzaj se je pripizjala kakšna grda vest, da se je prime Jurij "premisli" in da se mu zahotele krone, ali vse te vesti so bile hitro zanižane v Beogradu; pojasnila, zakaj se je Aleksander prilepil na Pariz, pa ni bilo.

Zadnji teden so listi javljali, da je kralj Aleksander obiskal predsednika Milleranda in z njim "počel neke reči" kakršnih ne počenjajo bolniki! — V tem času se je jugoslovija zapletla v kvegetajoče mednarodne zapletitjaje z Albanijo, Ogrsko itd.

In zdaj Pariz zopet klepeče, Pariz klepeče, klepeče in klepeče o kralju, ki noče iti domov! Noče pa noče! — Klepetanje je pa doslej vrhuncu, ko je večeraj dospel v Pariz sam stari Nikola Pašić, jugoslovanski ministarski/predsednik. Kaj išče Pašić v Parizu? Nekateri pravijo, da išče "zdravja", drugi govore, da ima "važno posle" s Brandom, tretji, ki ne šte-dijo besed, pa klepečejo, da je Pašić prišel po Aleksandra, da ga odveče domov kakor otac nepopoln-živnega sina potepuha.

Seveda, Parizani so hudomušni ljudje in si šepetajo, da je stari Pašić prinesel s seboj kraljevska krono s namenom, da jo Aleksander poveri, če mu bo "pasala".

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawdala Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglasu n. pr. (Aug. 31-31) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DOPISI.

Šmarje pri Jelah, Jugoslavija.
Zelo me zanima, kaj pišete Amerikanci o nas. Prosveto, katero vedno pričakujem, še nisem dobil.

Tu se gospodari še vedno po stari metodi. Čez mejo vozijo dan na dan težko natovorjeni vlaki. Posebno na italijansko stran se vidi vedno transportiranje debelih volov. Mi živimo stare za nepol počrpane krave, a Italijani dobivajo lepo rejeno volilke. V zahvalo za to pa pošiljajo v Primorje Slovence domove in jih podijo iz rodnihi hiš. Pri tolikem izvažanju živine, lesa in vsega drugega dobrega blaga, pa naša valuta pada čedalje bolj. Jugoslovanska krona, kateri so še pred kratkim obetali dosego italijanske lire, je padla, pada in bo še padala. Danes se notira dolar na 240 jugoslovanskih kron.

V Beogradu možje modrujejo, kimajo, spijo. Iz njihovega pravičnega spanja jih prebudi kaka nova predloga za izvoz. Jezni so, ker jih je nadlegoval predlagatelj, toda on je njihov priatelj in odpravi jo ga hitro, da lahko nadaljujejo svoje spanje. Prefrigan trgovec pa odhaja zadovoljno mevi roke. Tu pa tam doseže ušesa zaspelih diplomatov klic iz "nikdar zadovoljnega" ljudstva. Na te kliče se ne morejo ozirati, saj je že Bog prvo sebi brado ustvaril. Oni še nimajo tiste "brade" in ko jim bo zrastle, bodo že preskrbeli, da bodo njihova mesta lahko zasledili drugi, kateri bodo morali ravnatoke gledati, da "brada" prvo njim zraste. Vprašanje je seveda, ali bo brada onih, ki so na prestolu sploh kedaj dosti dolga, če bodo njihove močnje kedaj zadosti teške.

Na naši pošti smo spet dobili praktika starega ruskega polkovnika. Za domače ljudi seveda ni mest, če pa ravno morajo priti na pošto, naj gredo kam v Bosno ali v Sibirijo. Ruski polkovnik ne zna slovenskega jezika, katerega tudi ne rabi, saj njega varujejo njemu enaki, ljudstvo pa naj moč, ali pa naj se nauči ruskega jezika, da bo ekspolkovnika, poštarja razumelo. Vprašanje seveda nastane, ali morajo ljudje hoditi vesled poštarja na urad, ali so poštarji radi ljudi na uradu. Pravilno bi bilo drugo, toda bolj gotovo je, da sedaj obvelja prva in morajo ljudje samo radi poštarjev bivših ruskih polkovnikov in generalov biti na svetu in morajo radi njih hoditi na urad.

V Ameriki imate sedaj našega poslanca Etbina Kristana. Bo on kaj povedal, kako se imamo. — I.

Orested Butte, Colo. — O delu v tukajšnjih premogovih skoraj ni vredno popisovati, ker so razmere slabe, da slabše biti ne morejo.

Z društvom dobro napredujemo in danes že šteje društvo 85 članov. Želeli je, da bi se število članstva še pomnožilo, saj to je edino dobro sredstvo, ki ga imamo danes v nevarnih premogovih v slučaju nesreče, katere nas lahko doleti kjerkoli vsaki dan.

Za članstvo je jako dobro, če skrbno prečita pravila, ker potem se bo bolje razumelo na sejah. Tako ne bo nikdar nepotrebnega prerekanja, ki je navadno le posledica nepoznavanja pravil. Pri društvu Planinski Orel smo kupili zastavo, 130 dolarjev je štala. To je lepo, ker s tem so pokazali člani svojo naprednost. Svetoval bi, da bi se člani sedaj ne prerekli še za klobuke, kako bi naročili in poleg tega radi avtinj spredaj. Dosti je bilo že stroškov za društvo radi zastave, zato je jako priporočljivo, da bi klobuk s svetinjo vred odpadel. Minuli so časi, ko je bila uniforma moderna in vsi taki liči pa spadajo samo še v muzej. Ako hočemo biti napredni, opustimo vse misli na uniforme, ker one nas spominjajo samo sužnosti. V teh časih, ko moramo gledati, kaj bomo sploh oblekli za vsakdanjo potrebo, zadostuje zastava in čedna civilna obleka z razgaljani in ni treba čepice, klobuka ali celo uniforme. Če vseeno kdo želi imeti posebno obleko za prireditve, naj si jo nabavi sam in ni treba, da bi vslednje plačevalo društvo, sploh pa kakor sem že rekel, naj se vse te starodavne običaje opusti.

Dušni pastir je dosedaj stanoval v Gunnisonu, 28 milj od tu

oddaljeni naselbini. Takrat ko je stanoval tam, je bila služba božja samo vsaki drugi teden enkrat. Dobri njegovi učenci, so zahtevali v svojo naselbino dušnega pastirja in dobili so ga. Kupil so mu hišo in sedaj ga lahko hodijo poslušati vsaki dan. Prišel je seboj tudi svojo sestro kuharico. Tako bo treba slušalec precej daleč seči v mošnjo, ako bodo hoteli, da bo živel v izobilju. Svetoval bi onim, ki hodijo po hišah pobirati darove, da govorijo pri "fehtanju" iz dna svoje duše, da bodo več nabrali za svojega pastirja, ker kakor pravi ima precej velike stroške. Pet ljudi je nabiralo za njega in zahtevali so po nekod, da bi verniki kar po 300, 200 ali 100 dolarjev podpisali. Samo podpisati je bilo treba, saj potem že oni preskrbe, da bo župnik dobil.

Dokler bomo trošili denar v take namene, bomo nazadnjaki. Vem, da amo delavci v Crested Butteju bolj ubožni kakor kjersikoli, zato je opominjam vse, da spregledate in malo pomislite, kam gre vaš denar. Kupite si radie sedaj za zimo gorko obleko, dajte raje svoji družini, da bo imela boljše življenje, kupite raje deci knjige, da se bo izobraževala in naročite se na delavski list, da se boste izobraževali tudi vi. To vam bo koristilo mnogo, a denar potrošen za župnika, cerkev, ta bo vam samo škodoval. Oni denar ne bo šel v vašo izobrazbo, ne bo nikakr poduk za vaše otroke, da bodo postali nekak ljudje vredni člani Sloveske družbe, temveč vi, ki ga z denarjem podpirate, vas bo držal samo v temi, še dalje vedno bolj, saj to, da so ljudje nevedni, njim najbolj koristi.

Svetoval bi vam v Crested Butteju in nekemu iz Cliff Mine, Pa., da si naročite knjige, v katerih so pisani pravi Kristusovi nauki. Ako boste knjigo čitali boste istega mnenja kakor sem jaz in mnogo drugih, ki so sprejeli. Knjige se pravi The Call of The Carpenter in se jo lahko dobi pri Doubleday Page and Co. Garden City, N. Y. — Joe Malenšek.

Hermiston, Pa. — Omeniti hočem o izidu veselice, prirejene dne 17. septembra. Priredili so jo kandidati za občinske močje. Vstopnina pri tej veselici je bila podarjena vdovi Antoniji Steban in je znašala v skupni vsoti \$56.50.

Druga veselica, katero je priredilo društvo Hrostonalci št. 87, dne 24. septembra, je bila istotako v podporo Stebanovi vdovi in je bil od iste štiti dobiček \$82.04, katero vsoto smo ji izročili. V imenu vdove Stebanove se najpričneje zahvaljujem vsem udeležencem.

Ker je naše društvo vedno pripravljeno pomagati svojim bratom, smo na minuli seji dne 2. oktobra zopet sklenili, da se vrši dne 15. oktobra veselica, katere dobiček je namenjen v podporo sobratu Ignacu Kenigu. Vstopnina je 75c. Igrala bo godba na pihala. Tem potom so vabljeni vsi sobratje, da se veselice udeležijo. Pomagajmo našim sobratom, ker smo mi na istem stališču. Dasiravno smo zdravi, nas lahko zadene še drugi dan nesreča in potrebovali bomo tudi mi pomoči. Pomoči pa moremo iskati samo pri naših sobratih, ker drugod je nimamo pričakovati.

V listih vedno čitamo o slabih delavskih razmerah, pritožbe proti neznanosti draginji in slabemu obratovanju. Pri nas je istotako. Roy, ki je last C. Coal kompanije, dela vsaki dan, drugi, ki je last Ocean Coal kompanije, pa samo po dva dni v tednu. Nekateri rudarji so toliko srečni, da delajo vsaki dan in napolnijo vozove, ki so ostali prazni. Drugi, ki pridemo na delo dvakrat v tednu pa moramo še tiste dni čakati na vozove do 9 ali 10 ure. To ni nikakor bratsko, da nam še tiste vozove, ki jih pripravi voznik nam za drugo jutro, poberejo oni rudarji, ki delajo vsaki dan. — J. Steban.

"RUSIJA NE BO NIKDAR POZARILA". PRAVI KAMENEV.
Moskva, 8. okt. — "Rusija ne bo nikdar pozabila, da je bila Amerika prva, ki nam je priskočila na pomoč v uri naše največje potrebe." Tako je rekel Leo Kamenov, predsednik moskovskega sovjeta, ob otvoritvi seje centralnega izvrševalnega odbora v Moskvi.

Ruska municijaka tovarna.

Pisec William E. Foster.
Copyright, 1921, by The Federated Press.

Neki drugi Američan in jaz smo nekega dne posetila delavce v municijaki tovarni v bližini Moskve. Tovarna je tipična prikazen sedanjih razmer v Rusiji in zato bo mogoče zanimalo ameriške delavce, ako jih nekoliko seznanim z njo.

Divja voznja z avtomobilom (ruski šoferji vozijo ko vrage) je trajala 40 minut in bili smo pred tovarno. Pravi pravzaprav je amonišnica, v kateri se izdelujejo razstrelivne amoni in bašeje granate. Skupina delavcev nas je prijelajsko sprejela in povedla v tovarniško dvorano - komunistične stranke, kjer so nam postregli z dobrih kosilom iz črnega kruha, surovega mesa, mleka, medu in rib. Mimogrede naj omenim, da se nahaja v vsaki ruski tovarni in drugod, kjer se zbirajo ljudje, dvorana ali soba komunistične stranke za shode, predavanja, zabave in čitanje; v teh prostorih je navadno tudi oboednica za delavce.

Po obedu smo si ogledali tovarno. Postavljena je bila v dnevih carja, toda takrat je bila majhna. Šele revolucija jo je povečala, in sicer zaradi tega, ker so bile valed nevarnosti invazije akoraj vse večje municijake tovarne v zapadni Rusiji premesčene v Moskvo in druga mesta bolj proti vzhodu; deloma pa tudi zato, da je bila rdeča armada tekom dolge civilne vojne zmirom dobro založena s streljivom. Sedanja tovarna sestoji iz velikih modernih poslopij, ki so raztresena po tristo akrov obseznem prostoru, in sicer v taki razdalji drugo od drugega, da razstrelba v enem poslopiju ne užge drugega. Ko je tovarna poslavalna s polno paro, je imela 3500 delavcev, ampak v sedanjih mirnih časih jih je okrog tisoč.

Delavci so nam vse razkazali in nas tudi seznanili z nekaterimi skrivnostmi izdelovanja municije. Tudi jaz sem nabasal nekaj granatnih lupin. Moj tovariš, ki je izurjen strojnik, je bil zelo zainteresiran v kakovost mašinerije in v delo, ki so ga opravljalji stroji. Konstatiral je, da oboje nad povprečnostjo. V oddelku za črn smodnik amo morali obuti velike suknene opanke, v katerih amo drsali po debelih preprogah, s katerimi so pokrita tla, da se pri hoji ne ukreše nobena iskra.

Tovarna za smodnik je v izvrstnem stanju in obratuje v polni meri. V njej se nahajajo štirje veliki gonilni stroji, katerih kvaliteta dokazuje, s kakimi težavami se morajo ruski delavci bojevati, ako hočejo nadaljevati proizvodnjo. Eden teh strojev je bil narejen na Angleškem, dva v Nemčiji in eden v Rusiji. Ta raznolika oprema, ki je tipična v ruski industriji, kaže, da so kapitalisti, ko so se vladali, iskali strojev po vsem svetu. Ampak delavci, ki so zdaj na krmlu, se morajo zanašati le nase in svoje moči — kar faktično pomeni, da morajo sami graditi industrije od dna proti vrhu.

Velika skupina delavcev, ki so nakladali težke, tristofuntne granatne lupine na odprte železniške vozove, nas je posebno zanimala. Delavci nosijo lupine na ramah kakih dvesto korakov do tira. Tolmač, ki je bil z nami, nam je povedal, da so ti delavci pred kratkim naredili neko "sitnost". Njihovo delo je tako urejeno, da sleherni delavec znozi 24 lupin dnevno na vozove, dvanaest predpoldne in dvanaest popoldne; dnevnik je osem ur. Može se se pa pritožili, da je to (kljub znižanim živinim odmerkom) — premalo in da hočejo storiti več za proletarsko Rusijo. Zahtevali so — ne povišanja meze ali skrajšanja delavnika, temveč več dela. Njihova zahteva je bila uslišana in zdaj prenašajo 24 lupin predpoldne in 24 popoldne — stodontno povišanje dela, s tem so bili zadovoljni in "sitnosti" je bilo konec.

Tovarna je pod vojaško kontrolo, ali to ne moti delavcev, da ne bi prenehali z delom kadar jih obišče tuje. V vseh oddelkih so nas sprejeli prijazno in nam naročili, da v njihovem imenu pozdravimo delavce v Ameriki.

Tovarna je dobro zastražena in zavzrovana proti ognju. Ko smo stopili pred glavni vhod, smo bili strogo preiskani in odani smo morali skatlice z užigalicami, katere amo pri odhodu dobili nazaj. Celo sovjetski uradnik, ki je naju spremljal, se je moral podvreči preiskavi. Okrog poslopij stoji na gosto kadi z vodo in čebri za prvo silo. V tovarni je stalno nameščena požarna bramba 150 mož, osem gasilnih strojev, vozovi s cevmi in tanki. Gasilci so vedno v uniformah in na glavi imajo običajne evropske čelade iz medenine. En sam pritisk na gumb električne naprave naredi alarm po vseh poslopjih in v šestih minutah je ognjegasi-ustroj na delu.

Ko smo se vrnili v tovarniško dvorano po končanem ogledovanju, so nam zopet postregli s črnim kruhom, medom, mlekom in ribami. Potem smo si ogledali nekatere socialne in izobraževalne strani tovarne. Celo nadstropje velikega poslopja, kjer je bila pred revolucijo vojašnica, služi za šolo umetnosti, v kateri se poučuje slikarstvo, kiparstvo, rezbarstvo itd. Videli sem nekaj teh izdelkov in zdeli so se mi čudovito lepi. Dalje je tehniška šola, v kateri se delavci seznanjajo s tajnostmi kemije in drugih industrijskih znanosti.

V drugi sobi je velika čitalnica; po pravici smem reči, da je tam najmanj 5000 knjig. Nato je soba za mladino, kjer imajo mladotni delavci svoj klub. Končno je večja dvorana z gledališkim odrom, na katerem delavci uprizarjajo igre. Najin voditelj je nama povedal, da imajo delavci v obširnem programu letošnje sezone več oper. Nadalje imajo delavci v tovarni pevske zbore, orkester in druga zabavna društva. Ako ne bi komunisti storili nič drugega, kakor da so zanalizirali izobrazbo in umetnost naravnost v tovarne, je že to nekaj precejšnjega.

Dnevno delo je bilo končano in delavci so se zbrali na velikem odprtem prostoru z shode na vrtno travno tovarno. Tu so poslušali eno uro govornike. Skrbno sem opazoval delavce, toda niti enega nisem videl, da se bi bil dolgočasil. Z veliko napečenostjo so poslušali govornike od prvega do zadnjega. Naposled so delavci sprejeli resolucijo, s katero so se namna zahvalili za obisk in burno so naju pozdravljali in vihteli kape v slovo, ko je naš avtomobil odpeljal proti Moskvi. Tako je končal tipičen obisk tipične tovarne v Rusiji.

VLADA ZARUČILA PARKERJEVE "ZADRUŽNE" PRODAJALNE.

Chicago, Ill. — Zvezni sodnik Evans je velel zaseči vse prodajalnice, pisarne, poslovne knjige in vsa druga podjetja Parkerjeve "Cooperative Society of America", ki je naznanila bankrot pred nekaj dnevi. Zasezba se izvrši za to, ker je sodnik izvedel, da je Parker skril za dva milijona dolarjev liberti-bondov.

Zemljiške koncesije v Rusiji.

Riga, 9. okt. — Po načrtu, ki ga je izdelala sovjetska vlada, je ves svet v Rusiji razdeljen v tri kategorije. V prvo kategorijo spadajo vsa gosta obljubena okrožja, v drugi kategoriji so kraji z manjšim prebivalstvom, v tretji pa distrikti, ki so malo ali nič obljubeni.

Sovjetska vlada ne bo dala nobenih zemljiških koncesij v prvi kategoriji; v drugi kategoriji se bodo zemljišča dajala v najem kooperativnim društvom in kmetijskim organizacijam, v tretji pa privatnim osebam, ki imajo dovolj kapitala in ki morajo imeti med svojimi delavci polovico Rusov.

Francija odpravi poštno znamko.

Pariz, 10. okt. — Francoski minister pošte se bavi z odpravo poštnih znamk. Po novem sistemu, ki je zdaj v preizkušnji, bodo vsa pisma in druge pošiljave žigosane s pečatom "Poštnina plačana".

40 mrtvih pri pariški koliziji v predoru.

Pariz, 9. okt. — Število žrtv pri koliziji dveh vlakov v predoru St. Lazare je naraslo na 40. Mrtvi, ki jih pripisujejo iz tunela, so tako ožgani, da jih ni mogoče spoznati.

DELNICE, DELNICE, DELNICE SO NA PRODAJI!

Vse preži na delavčev žep. Nekaterim ljudem ne zadostuje, da delodajalec oplenijo delavca, ker mu komaj plačajo eno tretjino vrednosti njegovega produkta, ampak ti ljudje preže še na delavčeve prihranke, ki jih je delavec pritrgal od svojih ust.

V rudarsko naselje ali pa industrijsko mesto pride agent. Jezik mu teče gladko kot namazan voz. Ponudi delavcem delnice na prodaj o rudnikih, v katerih je "bogata" ruda, ali pa podjetja, ki je ravnokar odkrilo "bogato" oljno polje in je že pričelo vrtati oljnake na polju, kateri obetajo izredno veliko olja. Jeziček teče agentu. On slika zgaranemu delavcu, kako prijetno bo živel po par letih, kajti če kupi za par stotakov delnic rudniškega, oljnega ali katerega drugega podjetja, katerih nočejo prodati kapitalistom, bo že po nekaj letih prejel par tisočakov. Ti tisočaki bodo prihajali leto za letom, kajti rudna žila je bogata, oljni vrelec ne bo nikdar usahnil, podjetje bo napredovalo tako, da se bodo kapitalisti kar penili jeze, ker jim niso hoteli prodati delnic.

Tako govori agent v eni hiši, v drugi, tretji, končno ujame eno žrtev, dve, tri itd., led je probit in ničvredne delnice gredo od rok kot vroče žemlje pri peku. Ko je agent obral eno naselbino, se poda v drugo in tam zopet vrta in sugestira, dokler zopet ne ujame nekaj žrtev.

Da bolj vleče, nosijo agentje s sabo slike o strojih, ki jih je nabavila kompanija, ki noče kapitalistom prodati delnic, ampak hoče z njimi osrečiti le delavce, da tudi postanejo kapitalisti. Kdo ve, čigave stroje predstavljajo te slike?

Čez nekaj mesecev se delavcem odpro oči, da delnice niso nič vredne, dostikrat niti papirja, na katerem so bile tiskane. Ali to spoznanje je prišlo prepozno, delavci so ob denar.

Nekatere države imajo postave proti prodaji slabih delnic. Pa tudi to ne pomaga. Kajti agentje takih podjetij, za katerih delnic ne marajo kapitalisti, se navadno gibljejo med tujezemskimi delavci, ker se jim ni treba bati, da bodo uvedli preiskavo, če so delnice res kaj vredne, dokler se agentje nahajajo še v naselbini.

Pameten delavec ne kupi delnic, če mu jih pride v hišo ponujat agent, ako se ni prepričal, da so delnice solidnega podjetja, ki je na dobrem glasu. Kajti znano je, da se kapitalisti pulijo med sabo za dobre delnice in niso tako neumni, da jih bodo prodajali delavcem. Semantje že uspeva kakšno tako divje podjetje, ali to se tako redko zgodi, kakor človek redko zadene terno, ki stavi v loterijo.

Poleg agentov, ki ponujajo delavcem malo ali nič vredne delnice na prodaj, se klatijo med tujezemskimi delavci ljudje, ki jim ponujajo na prodaj stroje za delanje denarja. Ti vrste sleparji so najhujši sleparji med vsemi sleparji. Jasnno je kot beli dan, če bi sleparji imeli res stroje za izdelovanje denarja, bi teh strojev ne prodajali delavcem, ampak bi sami izdelovali denar, da bi jim ne bilo treba hoditi okoli delavcev in jim ponujati stroje na prodaj.

Veliko jugoslovanskih delavcev je bilo že ogoljufanih na ta način za lepe stotake, ki so jih zaslužili s trdim delom.

Cesar delavec ne razume, naj ne kupi. Če bo tako ravnal, se bo najlože obvaroval izgube. Lepe agentove besede niso drugega kot pene, ki se razblinijo v nič, ko se jih človek dotakne. Lepi tisočaki, ki so jih delavci zaslužili pri napornem delu, so že šli na ta način, in marsikdo se keša, zakaj ni poslušal svarilnega glasu v delavskih listih, ki se pojavi od časa do časa, da obvaruje delavce gmotne škode.

Previdnost je mati modrosti! Zategadelj naj bodo delavci previdni, predno kupijo delnice, katerih vrednosti ne poznajo. Stokanje in jokanje po izgubljenih prihrankih, kadar je delavec prišel na sled, je prepozno. Pristadani stotaki se ne vrnejo nikdar več nazaj. To naj imajo delavci pred svojimi očmi, kadar se jim za majhen denar obeta ogromen dobiček, pa se bodo lahko obvarovali škode.

Chicago: F. C. Brown, West. Press
Agent, 14 North Dearborn St.
in pri lojalisti agentu.

UDOVICA.

POVEST IZ 18. STOLETJA.

Napisal I. E. Tomić. Poslovenil Štefan Knava.

(Dalje.)

Kaj obluba? Ali ne more biti človek rešen oblube? Vse zmore cerkev. Ali ne, ne! se je predramila Gita in skušala zatreti nasprotni glas v sebi. "Kaj poreče pater, če stopim predenj s takšno prošnjo? Strepetala bi pred njegovo strogostjo. Oblubo sem naredila Bogu iz hvaležnosti za njegovo milost, in jaz izpolnim oblubo," je rekla Gita odločno. "Ker Bog me bi kaznoval ostrije, nego me je prikrat."

S tako mislijo in odlokom je šla Gita o božiču v Zagreb, sama brez otrok. S Kristofom sta se sšla po enem letu v ravno isti sobi, kjer ga je Pudentijana prisilila, da se je odrekel Gite.

Ko je stopil Kristof v sobo, je vstala Gita iz naslonjača, šla mu nasproti ter mu podala roko, katero je Kristof goreče poljubil. Gita je zarudela in bila zelo zmedena, a tudi Kristof je prišel v zadrego, da ni mogel spregovoriti niti besede.

Prva je spregovorila Gita. Nameravala je brez okolišnin vse povedati Kristofu.

"Sedite, dragi Kristof! Povabila sem vas sem, da vam odgovorim na vaše pismo. Vi me snubite. Hvaležna sem vam, da se vedno hranite ljubezen napram meni, ali žal mi je, da ne morem ugoditi vaši želji," je govorila Gita, vedno bolj bledeč v obrazu.

"Ne!"

"Ne, dragi Kristof... Morda ste že čuli, in če niste, čujte sedaj: oblubila sem se, da ostane udovala do svoje smrti. Vidite torej!"

"Čul sem o tem, a nisem mogel verjeti. Kako ste kaj takega mogli storiti, ko sem jaz še živ? Vi gotovo niste mislili na me, ko ste storili to oblubo?"

"Krivo me sodite," ga je prekinila Gita. "Bogu sem bila dolžna, to storiti. Ne govoriva dalje o tem... oblubo sem storila, pa jo bom tudi držala."

"Cerkev vas more odvezati od oblube," je rekel Kristof z glasom, ki je bil podoben onemu sjenega arca.

"Ne bom!" mu je pretrgala besedo Gita. "Ne smem; vi še ne veste vsega. Da tudi ni oblube, ne bi mogla vas vzeti."

"Kaj mislite s tem reči, Gita?" je vprašal Kristof, ki je pri tem pomislil na Jelena.

"Vi ne veste vsega," je ponovila Gita, "povedati vam moram vse, da me ne boste napačno sodili. Ne smem vas vzeti," je nadaljevala Gita z glasom, kakor da jo nekaj davi v grlu. "Ker vas ljubi tudi moja Jelena, moje lastno dete..."

Kristof ni rekel nič, temveč je le nemo gledal v Gito. Ta vest ga ni iznenadila, ker je že to preje izvedele od Petkoviča, a nemilo ga je zadela njen razlog, po katerem bi bila lahko rešena oblube. Sam je tudi uvidel, da bi bilo nekaj nečloveškega, ako bi se oženil z žensko, katere hči ga ljubi.

"Ne vem, zakaj je tako dopustil Bog," je nadaljevala Gita, "a sedaj je že tako ter se ne da ničesar spremeniti. Ostanem udovala, a vas nekaj prosim, da mi pri tej priliki obljubite..."

"Govorite, Gita," je rekel Kristof, ki je bil silno vznemirjen. Pomislil je, da je to prst božji, ki kara Domjanice radi njihovega strica. To ga je napravilo slabega, malodušnega; v tem hipu bi oblubil Giti vse, kar bi jo zahtevala od njega.

"Obljubite mi, da se ne približate moji hčerki, niti da je ne boste nikdar prosili za ženo..."

"Obljubujem, Gita, ali to je preveč..."

"Ne, ne!" je rekla Gita. "Poznam Jelena, ona je svojeglava in ne popušča; vem, da se vas ne odreče in da bo delala na to, da si vas pridobi..."

"Do tega ne pride... ker se jej ne bom skušal približati... Od moje strani bodite pomirjeni, Gita!" je ponovil Kristof.

Mirno in še dovolj ravnodušno sta se poslovila nekdanja zarobena. Sedaj sta se drugkrat ločila, a sedaj za vedno. Gita je obetila neko brbljavo v arcu, pa je tolažila Kristofa obljuba glede Jelene.

Drugi dan je obiskala Gita patra. Bil je zelo razveseljen, ko je zagledal vdovo.

"Dobro je, da ste že enkrat prišli v Zagreb," je prišel pater ljubeznjivo. "Večkrat sem mislil na vas in malo je manjkalo, da vas nisem poiskal na vašem posestvu."

"Zakaj vendar?"

"Ravno prav ste sedaj prišli!" je rekel pater še vedno sladko, "potrebujemo vas, ali boljše vašega dobrega. Bogu udanega arca, naklonjenosti za dobra dela. Skoro se ne drznem..."

"Samo recite, častiti oče," je povzela Gita živahno, kateri so prijale laskave patrove besede. "Samo recite! Če potrebujete moje pomoči, storim rada vse, kar bo v moji moči."

"Bog vam nagradi vsako delo, ki je storite v njegovo slavo. Samo v njegovo slavo rabimo vašo pomoči. Naš kolegij je sedaj reven in ubog. Pri najboljši volji ne moremo storiti niti najpotrebnejšega. Sedaj bi morali postaviti oltar sv. Ksaverju, ali — nimamo denarja."

"Koliko rabite?"

"Samo dva tisoč forintov. Pripravljen sem bil potrkati na milostna srca naših velikašev in plemičev. Sel sem k dvem ali trem, a povsod sem naletel na trda srca na ljudi, ki ne dajo ničesar za Božjo slavo..."

"Ni vam potreba nič več iti!" je rekla Gita odločno. "Oltar vam postavim sama..."

"Koliko dobrota kako zvišeno, Bogu dopadajoče delo!" je vskliknil pater. "Ali ni morda prevelika črt za vas gospa?"

"Kar sem obljubila, tudi spoim," je odgovorila Gita, kateri je zelo ugajala misel, da stori uslugi kolegija.

(Dalje prihodnjik.)

Pater je blagoslovil Gito in tako poveljal njen čin, da se je Gita vrnila z nekim ponosom iz samostana.

Dva tisoč forintov, za tiste čase veliko premoženje, je vprejel pater od Gite z največjo zahvalo, na kar se je vdova vrnila zelo zadovoljna na svoje posestvo.

Kmalu za tem se je razvedelo, kakšno dobitnico je našel pater v Giti. Sam je širil slavo Gite in pred vsakim je je hvalil kakor najboljšo kričanko in dobitnico. Ali svet ni dosti verjel njenim sedanjim svetim delom.

Eni so govorili: "Rektor Perajčić je modra glava, pa je je gotovo do tega privedel."

Drugi so zopet govorili: "Slaba je ženska, ki hoče, da se o njej govori in da jo slave."

Tretji je pristavljali: "Kdor razpiplje svoje premoženje, bo najbrže potreboval tujca."

Naj bo, kakor že hoče, vsi so govorili iz zavisti, a na videz so hvalili Gito ter jej priznavali, da je dandanes malo ljudi, ki delajo Bogu dobra dela.

Gita ni ostala čez zimo na deželi, temveč je prišla v Zagreb. Ali tu ni več prirejala gostij in veselje, temveč je zahajala v cerkve. Njeni hčerki sta morali vedno z njo, če jima tudi ni bilo ljubo. Bili sta mladi, polni življenja, pa sta hrepeli po zabavi. Ali stroga mati jima ni dopuščala posvetnih zabav, temveč ju je vodila v samostan Klarisijev, kjer so jima redovnice kazale kako sliko ali zgodbo iz svetega pisma. Mlađe nune so se zelo rade zabavale z Gitinimi hčerkami ter ju vedno vabile k sebi v samostan. Materi je bilo to zelo po volji, ker se je sedaj nadejala, da Jelena privoli storiti obljubo devičstva in postati nuna.

Med nunami jih je bilo več iz plemičkih rodov. Večinoma so to bile zastarele deklice, ki so dolgo čakale na ženitev, pa, ko so uvidеле, da zastojni kajajo, so z veseljem srecem vstopile v samostan, kjer so našle duševnega mira.

V tem samostanu so se tudi odgajale mlade velikašice in plemkinje. Še celo knežinja Zrinjska je bila v samostanu sv. Klare. Ugledne zagrebške gospe so imele dobre znanke med nunami, pa so je čestokrat obiskovale. Bil je važen ženski red, spoštovan v vsej deželi. Pobožna ženska družba ni napravljala mučnega utisa na človeka, kakor mnogi drugi redovi, čegar člani se mučijo in se odtujujejo človeku. V samostanu sester sv. Klare nisi videl blelih, upadlih obrazov, temveč vedre postave, ki so služile Bogu, živle po predpisih svojega reda, ali so se tudi veselile življenja, smatrajoč je za kratek božji dar v brezkotnem njegovem vsvarjenju.

Med nunami je našla Jelena, kakor se to navadno dogaja med ženskami, svojo prijateljico, še precej mlado nuno iz plemenite rodovine, ki je pred nekaj leti vstopila v samostan. Bila je to sestra Judita, zelo ljubeznjivo bitje, blagih besedi in milega pogleda. Njeno vedenje z drugimi je bilo prijazno, a tudi uglajeno — ni čudno torej, da jo je Jelena izmed vseh nun — najbolj vzljubila.

Zakaj da je šla sestra Judita med nune, je bilo vsem znano. Njen zaročenec je padel kakor častnik v nasledstveni vojni, a Judita, ki je z vso dušo ljubila svojega izvoljenca, se nikakor ni mogla potolažiti valed težke izgube. Ko je pokopala svoj starše, je odstopila premoženje bratu in stopila v samostan, kjer je živela tiho, mirno življenje.

Gita je skoro vsak dan obiskovala nune. Ako je na to slučajno pozabila, jo je spomnila Jelena, a tudi Magdalena, kateri so tudi ugajale prijazne nune. Samostanski zidovi so se tako omili deklicama, da sta najraje tjakaj zahajali.

"Ne vem, kako bom mogla biti brez tebe, draga Judita," je rekla ob neki priliki Jelena sestri Juditi, "kadar odidemo na deželo."

"Ostani tu pri nas!" je odgovorila Judita. "Ti in tudi Magdalena... me te bomo zelo rada imele."

"Vidiš, to mi ni še prišlo na misel!" je rekla Jelena ter se zagledala Juditi v obraz. To je divna misel, samo če mati privoli."

"Govori z njo! Imamo več plemkinj, ki se odgajajo pri nas, pa tudi za vaju najdemo prostora... In tebi, draga moja, ne bo nič škodovalo, če se več naučita, nego že znaš."

Jelena je v resnici zelo malo znala, in nasvet Juditin je bil zato zelo dober.

Še isti dan je govorila Jelena z materjo. Gita je bila nenavadno vesela na to željo, posebno še glede Jelene. Takoj je pomislila na to, da Jelena morda dobi voljo, da za stalno ostane v samostanu kakor nuna.

"Meni bo težko brez vaju," je odgovorila mati Jeleni to pot neodgovorno in hinavsko, "če pa želita, ne morem vaju odvrnati od tega. V samostanu se naučita mnogo koristnega in čas vama tudi lpeše mine. Te naše deklice so tako neumne in neprijetne. In naposled ostanem še jaz nekaj časa v Zagrebu, pa se bomo skoro vsak dan videli."

Jelena in Magdalena sta bili srečni, da jima je mati dovolila. Veselili sta se življenja v samostanu kakor novici, kateri nista še okusili. V ženski naravi je že tako, da jim je nekako lepše, kadar jih je več zbranih. Deklici sta se takoj preselili v samostan. Treba je reči, da je bilo Giti vendar čudno pri sreci, ko se je ločila od otrok tu ostala sama v hiši. Čeprav ni bila ravno nežna mati, jen vendar ljubila svojo dečo vkljub temu, da jo je sebičnost privedla na napačno pota. Prve dni po slovesu od dece je komaj prenašala, naposled se je privadila tudi temu.

Minula sta skoro dva tedna, kar sta bivali Jelena in Magdalena v samostanu, ko je dobila Judita vest od Gite, da želi z njo govoriti na tajnem, ne da bi vedeli njeni hčerki za to.

Sestra Judita je čakala na Gito na poti in na to sta odšli v sosednjo sobo.

Spomini na leta 1914-1920.

M. Rataušnik.

(Dalje.)

Proti jeseni so prihajale govornice, da gremo kmalu iz Tomaka in res je prišlo povelje, da odide prvi bataljon in oddelek strojnih pušk, kot straža na železniško progo, na postajo v Nižni Udinsk, to je v srednji Sibiriji vzhodno od Tomaka okolo 1100 vrst. Kmalu smo dobili vagon in jih pripravili s pešmi, kuhinjo in pekarno. Tako opremljen je odšel drugi bataljon in tudi ostali del polka se je pričel pripravljati za odhod. Po dveh mesecih smo poslednji zapustili Tomak in odšli proti vzhodu. Razume se, da je pretakal nejni spol v Tomsku za nami v potokih solze. Nekatere krasavice so živele brez skrbi in skrbele so samo zato, kedaj jim prinese Jugovici (Jugoslovanci) sladkorja, čaja in kruha, nekateri tudi denar in druge razne stvari, katere so se dobile pri polku. Vedele so tudi zato, da ne bo nobenega teh vojakov več nazaj in to pogosto mučno vpliva na krasavice.

Vožnja v pozni jeseni je bila prav krasna in občudoval sem sibirsko jesen z raznobirnimi pokrajinami. Med potjo sem si tudi ogledal Krasnojarsk ob Seni, kjer je bil tačas polk majora Blagotiča, in je bilo tam tudi nekaj Slovencev, ki so se pridružili našemu polku in bi se jih bilo še več, da jih niso stražili Srbi, kateri so znali, da so Slovenci pri njih le siloma in bi se vsi pridružili Jugoslovanski polku, ako bi se mogli.

Po šestdnevni vožnji smo se pripeljali na naš cilj Nižni Udinsk, malo gnezdo z lesenimi poslopji, čeravno se je imenovalo mesto. Mesto je bilo oddaljeno od kolodvora kake pol ure peš hoda. Na kolodvoru je samo par hiš za železničarje in pa delavnice za popraviljanje lokomotiv, katereh pa v tem času niso popravljali, ker ni bilo materijala. Mesta po Sibiriji so večinoma oddaljena od postaj. Nekatera celo po 10 vrst, iz kakšnega razloga, ne vem.

V začetku nam je bilo dolgčas v tem kraju, ker smo bili navajeni mesta, a tu se ni videlo drugega, kakor vojake, naše, Čeha, Poljake, Ruše in včasih tudi katerega od rumunske legije. Bil je tudi tamkaj klub Y. M. C. A. katerega ni nikjer manjkalo kjer so bili Čehi ali Jugoslovani. Prirejale so se razne igre, Čehi, Poljaki, Rusi in tudi mi nismo zaostajali. Največ je bilo plesnih večerov, katere je nejni spol še najbolj obiskoval. V poznih zimskih nočeh se je rajalo do jutra. Čehi so imeli plesno šolo, katero nas je obiskovali okoli 300. Srbi so imeli samo svoje kolo in še to se ni učilo, ampak samo ruski narodni plesi. Pozneje so se zavzeli za to tudi častniki in so najeli nekega bivšega plesnega učitelja pri marjanskem gledališču v Petrogradu, kateri je bežal od tam. To šolo smo imeli samo par večerov in da se ni dajalo, je bil največ kriv Kolčak.

Krožile so govornice, da bo Kolčak, ko se pripelje skozi Nižni Udinsk, aretiran. Nekega večera, ko smo najbolj veselo plesali, je prišla naša policija in dejala posameznim, naj gremo domov ter tudi druge vzamemo seboj brez hrupa. Opozorjeni smo bili na strel iz ročne granate, da bomo za vsak slučaj pripravljeni. To noč so napovedovali Kolčaka s svojo gardo in ruskim zlatom, katerega bodo Čehi razorožili in aretirali. Tisto noč se ni pripeljal. Nad nekimi gričmi so bili postavljeni lahki topovi, pri mestu, predno se pride iz zapada v Nižni Udinsk so bile številne strojne puške in močan odred češkega Udarnega bataljona, kateri je imel nalogo vlak ustaviti in pri mostu vse razorožiti. Ni se vedelo, kaj vse pride, ker je imel Kolčak močno gardo kozakov in broniran oklopni vlak. Toda bilo ni tako, kakor so vse slika. Pripeljal je vlak, katerega so ustavili. K vaskim vratom je stopilo nekaj Čehov, ki so zahtevali, da se jim odda orožje. Takoj so pometali kozaki orožje iz rok, ustavljali so se le častniki, ki pa so kmalu sprevredeli, da jim nič ne pomaga in orožje oddali. Vlak se je sestojal iz 14 vagonov z ruskim zlatom. Vojaki so bili prosti in odšli so

VESELICA!!

katero priredi

Moxham—Slovensko združeno društvo

DNE 15. OKTOBRA 1921

v Slovenskem delavskem domu na Moxham, Pa.

V imenu vsega članstva tega društva, najljubnejše vabimo vse rojake in rojakinje domače in vseh bližnjih naseb, da se polnostevilno udeležijo te veselice, kjer boste dobili mnogo izvrstne zabave. Veseljeni odbor bo skrbel, da bo naše najboljšje Slovensko pevsko društvo "Jugoslavija" mešan zbor, zapelo več krasnih pesmi in za ples nam bode igrala Moxham Slovenska godba pod vodstvom g. Jos. Rogel-na. Pričetek točno ob 7 uri zvečer. Vstopnina prostavsem.

Za obilni obisk na ti veselici se vam že vnaprej zahvaljujemo. Torej na svidenje dne 15. oktobra DIREKTORJI!

DVE LETI DELA IN USPEHA

1919—1921.

Ob nastopu meseca avgusta je imela tvrdka ZAKRAJŠEK & ČESARK za seboj dve leti trdega dela in pa tudi uspeha.

Okrog 1. avgusta 1919 je njen ustanovitelj Leo Zakrajšek prišel v New York iz Milwaukee, Wis., sam si izposloval potrebna zastopstva, odprl urad in se lotil dela z zaviranimi rokavi v zavesti, da točno in pošteno in vstrajno delo mora prinesiti uspeh.

V teku dveh let je ta tvrdka odpremila v Evropo nad petnajst sto potnikov, nad petsto potnikov je prišlo z njenim posredovanjem iz starega kraja in blizu tristo tisoč dolarjev je bilo poslanih skozi njo.

V dveh letih je iz skromne potniške pisarne postalo bančno podjetje, ki posluje pod državnim nadzorstvom in ima svoje direktne zveze z Ljubljano, Mariborom, Zagrebom, Tratom in Dunajem.

Za ta tako lepi rekord bodi v prvi vrsti izrečena zahvala številnim prijateljem in zagovornikom.

Na podlagi dosedanjih pridobitev pa je ta tvrdka danes bolj kakor kdaj poprej v stanni biti na službo onim, ki:

ki potujejo v domovino,

ki žele dobiti svojec iz starega kraja ter onim,

ki hočejo poslati denar v stari kraj, kakor tudi onim,

ki imajo kake druge posle s stari krajem.

Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na:

ZAKRAJŠEK & ČESARK

Slovenska banka

70—8th Ave.,

New York City.

Zanesljivo in hitro

poskrbuje denarna izplačila v stari domovini in opravlja druge bančne posle

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Rojaki, poslužujte se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega zaklada.

Za FRANK SAKSER STATE BANK

Frank Sakser, predsednik.

lahko, kamor so hoteli, kakor tudi nekaj častnikov, drugi in Kolčak pa so bili močno zastraženi.

Kolčak je bil nato predan irkutskemu sovjetu, kateri ga je postavil izven zakona, da ga lahko ubije kdor hoče, kar se je tudi zgodilo čez meseca pozneje. S tem, ko je bil aretiran, je bilo konec njegove vlade. Zlato je bilo ravnotako prepeljano v Irkutsk, kjer so ga stražili Čehi in Jugoslovani, dokler ni odšel zadnji vlak dobrovoljcev iz Irkutsk, nato pa je bilo predano sovjetu. Govorilo in pisarilo se je mnogo, da je zmanjkalo nekaj zabojev tega zlata iz plombiranih vagonov, Rusi so dolžili Čeha, da so oni odneali nekaj zabojev rekoč, da so bili samo oni na straži. Čehi so jim odgovarjali, da so plombe nepoškodovane.

(Dalje prihodnjik.)

Začimbe, zelišča in najraznovrstnejša

DOMAČA ZDRAVILA,

katera priporoča magr. Kneipp, imam vedno v zalogi.

Pišite po brezplačni cenik.

MATH. PEZDIR,

P. O. Box 772, City Hall Station, NEW YORK CITY.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhanje vedno le najboljše in najcenejše. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grocerijam, sladnicam in v prodajalne sešeznane damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

POOBLASTILA

dela MATIJA SKENDER že 12 LET, za rojake po celi Ameriki. On že mora vedeti, kako se pooblastila izdelujejo. Piši mu in razloži svoje zadeve, pa ti bo naredil vse pravilno, da ti ne bo moglo gruntu prodan z nepravilnim pooblastilom. Njegov naslov je 5227 Butler St., Pittsburgh, Pa. (Adv.)

VAŠE KNJIGE.

Zajedalci. Povest iz življenja slovenskih trpinov v Ameriki. Vezano. Stanje s poštnino vred \$1.75.

Zakon biogenetike. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako sleherni človek ponavlja v sebi razvoj vseh svojih živalskih in divjaških prednikov. S slikami. Vezano. S poštnino vred \$1.50.

Obe knjigi, ki se naročita obenem, za tri dolarje poštnino prosto. Naročila sprejema tajnik Književne matice S. N. P. J.: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

CUNARD-ANCHOR

ANCHOR DONALDSON

V Jugoslavijo, Ogrsko, Rumunsko in Bolgarijo, mimo Trsta, Reke ali Dubrovnika.

CALABRIA Okt. 13
PANONIA Okt. 22
ITALIA Okt. 29

Vožnja stane: \$103 in \$5 davek

Z parnikom Panonia \$110.00

Vojni davek \$5.00 več.

Via Cherbourg & Southampton.
Carmania Okt. 11
Aquitania Okt. 25
Berengaria Okt. 29